

**INKLYUZIV TA'LIM TIZIMI UCHUN MALAKALI PEDAGOG
KADRLARNI TAYYORLASH QAYTA VA MALAKASI OSHIRISH**

*Toshkent shahar Texnologiya menejment
kommunikatsiya insitituti Pedagogika
va psixologiya kafedrası o'qituvchisi
Eshmamatova Sitora Tuyg'un qizi
Talaba: Maxsetbayeva Rano*

Annotatsiya: Inklyuziv ta'lim tizimining muvaffaqiyati ko'p jihatdan malakali pedagog kadrlarning mavjudligi va ularning doimiy malakasini oshirishga bog'liqdir. Inklyuziv ta'lim oddiy ta'limdan farqli ravishda, har xil rivojlanish va qobiliyatga ega bo'lgan bolalarga o'z imkoniyatlarini to'liq ochib berishga qaratilgan. Shu sababli, pedagoglarning inklyuziv ta'lim sharoitlarida ishlay olishlari uchun maxsus bilimi, ko'nikma va yondashuvlarga ega bo'lishlari zarur. Malakali kadr tayyorlash va malakasini oshirish ta'lim tizimining barcha bosqichlarida muhim o'rin egallaydi hamda u ta'lim sifatining asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi.

Kalit so'zlar: inklyuziv ta'lim, pedagogik metodlar, bilim, ko'nikma, malaka oshirish, qobiliyatlar, imkoniyat, ehtiyojlar.

Inklyuziv ta'lim pedagoglarini tayyorlash jarayoni mazkur yo'nalishga oid puxta nazariy bilimlar bilan tanishtirishdan boshlanadi. Bunda pedagogika, psixologiya, nogironligi bo'lgan bolalarning rivojlanish xususiyatlari, ularning ta'lim olishdagi maxsus ehtiyojlari haqida chuqur bilimlar beriladi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, individual yondashuv metodlari, pedagogik diagnostika usullari o'rgatiladi. Bu bilimlar inklyuziv jarayonlarni mukammal tashkil etishga, har bir bolaning shaxsiy xususiyatlarini hisobga olishga xizmat qiladi. Yangi tayyorlanayotgan pedagoglar uchun maxsus kurslar, treninglar va amaliy faoliyat yo'lga qo'yilishi muhimdir. Pedagog kadrlarni tayyorlashda amaliyotga katta e'tibor qaratiladi. Teoretik bilimlar bilan birga pedagogika va maxsus ta'lim yo'nalishlarida klinik va maktab sharoitida amaliy tadqiqotlar olib boriladi. Praktiki faoliyat davomida kelib chiqishi mumkin bo'lgan muammolarni aniqlash, ularga samarali yechimlar topish, bolalar bilan ishlash metodlarini takomillashtirish imkoniyati yaratiladi. Amaliyot davomida pedagoglar innovatsion yondashuvlarni o'zlashtiradi, ular orqali inklyuziv muhitni yaratishda faol ishtirok etadi. Shuningdek, ta'lim muassasalarida mentorlik tizimini joriy etish amaldagi pedagoglarni yangi bilim va ko'nikmalarni tezkor egallashiga yordam beradi.[1]

Ta'lim tizimida malakali kadrlarning malakasini doimiy ravishda oshirib borish muhim mezon hisoblanadi. Chunki inklyuziv ta'lim sohasidagi talab va sharoitlar

doimiy rivojlanishda bo'ladi. Pedagoglarning professional rivojlanishi uchun muntazam o'quv seminarlar, konfrensiyalar, qayta tayyorlash kurslari tashkil etilishi lozim. Bu jarayon yangi pedagogik innovatsiyalarni tezkor o'zlashtirish, mavjud bilimlarni yangilash va amaliyotni takomillashtirishga xizmat qiladi. Malaka oshirish jarayonida pedadoglar o'zaro tajriba almashish imkoniga ega bo'lib, muammolarni birgalikda muhokama qiladi, hal etish yo'llarini topadi. Inklyuziv ta'lim tizimida ish yuritayotgan pedagoglar o'z mutaxassisligini kengaytirishga ham e'tibor qaratishlari zarur. Bu o'z ichiga maxsus ehtiyojlari bo'lgan bolalar bilan ishlashdagi psixologik, ijtimoiy va pedagogik yondashuvlarni o'zlashtirishni oladi. Shuningdek, nuqsoni bor bolalarning individual ta'lim-rejalarini tuzish, maxsus kommunikatsiya metodlarini qo'llash kabi ko'nikmalarni ham mustahkamlash talab qilinadi. Mutaxassislar ushbu bilimlarni amaliyotda doimiy qo'llash orqali bolalarning sifatli ta'lim olishlariga ko'maklashadi. Pedagoglarning malaka oshirishida tashkiliy jihatlar ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ta'lim sohasida faoliyat yurituvchi organlar propedeutik va ixtisoslashtirilgan o'quv dasturlarini yaratish hamda ularni takomillashtirish bilan shug'ullanadi. Turli xil pedagogik yo'nalishlar uchun maxsus o'quv modullari ishlab chiqiladi, ustuvor ravishda inklyuziv ta'limga yo'naltirilgan materiallar tayyorlanadi. Shu tariqa, pedagoglarni tayyorlash jarayoni tizimli va samarali bo'lib, ularning kasbiy rivojlanishiga xizmat qiladi. Ushbu tizimda pedagoglarning individual ehtiyojlari va ularning professional maqsadlari ham hisobga olinadi.[2]

Malaka oshirish jarayonida malakani baholash tizimlari ham muhim ahamiyatga ega. Pedagoglarning bilim va ko'nikmalar darajasi muntazam ravishda monitoring qilinib, ularning kuchli tomonlari va rivojlantirilishi kerak bo'lgan jihatlari aniqlanadi. Natijalarga ko'ra, malaka oshirish rejaları tahlil qilinib, shakllantiriladi. Bu pedagoglarning ta'lim jarayonidagi samaradorligini oshirishga, shuningdek, inklyuziv muhitni yaxshilashga yordam beradi. Malakani baholash tizimi ochiq, adolatli va har bir pedagog uchun o'z yuksalish yo'lini belgilovchi vosita bo'lib xizmat qilishi lozim. Ta'lim jarayonida pedagoglarning motivatsiyasini oshirish ham malakali kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini muntazam rivojlantirishda muhim o'rin tutadi. Pedagoglarning kasbiy faoliyatga bo'lgan qiziqishini oshirish, ularni ijtimoiy va ma'naviy qo'llab-quvvatlash tizimlarini joriy qilish zarur. Jamiyatda ularning mavqeini oshirish, ish sharoitlarini yaxshilash ham pedagoglarning professional yuksalishiga sabab bo'ladi. Motivasiyaning kuchayishi esa sifatli ta'lim jarayonining asosi sifatida inklyuziv ta'lim tizimining barqaror rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Alohida e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan jihatlardan biri – ilg'or xorijiy tajribalarni o'rganish va ularni milliy sharoitlarga moslashtirishdir. Inklyuziv ta'lim pedagogikasi sohasida dunyo miqyosida yig'ilgan tajriba va innovatsiyalarni o'zlashtirish orqali, mamlakatimiz pedagoglari yangi yondashuv va metodlarni o'zlashtirishi va amalda qo'llashi mumkin. Bu jarayonda xalqaro hamkorlikning

rivojlanishi, malaka oshirish dasturlarining kooperatsiyasi muhim omil hisoblanadi. Shu tariqa, malakali kadr tayyorlash tizimi doimiy ravishda global pedagogik tendensiyalar bilan uyg'unlashib boradi.[3]

Yangi pedagoglarni tayyorlash va amaldagi pedagoglarning malakasini oshirish jarayoni talim muassasalarida inklyuziv muhit yaratishni taminlaydi. Pedagoglar individual yondashuv ko'nikmalarini egallab, har bir bolaning qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Natijada, inklyuziv ta'lim sifat jihatdan oshadi va jamiyatda har xil imkoniyatlarga ega bolalar uchun teng huquqli ta'lim berish amalga oshadi. Pedagoglarning yaxshilangan malakasi va yetarli bilimga ega bo'lishi ta'limning ijtimoiy adolatli bo'lishiga xizmat qiladi.[4]

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta'lim tizimida malakali pedagog kadrlarni tayyorlash va ularning malakasini oshirish jarayoni ta'lim sifatini ta'minlashdagi eng muhim omillardan biridir. Bu jarayon nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalarni o'z ichiga olgan kompleks tizim bo'lib, doimiy takomillashtirilishi zarur. Pedagoglarning professional darajasini oshirish orqali ta'lim jarayonida individual yondashuvni kuchaytirish, inklyuziv muhitni yaratish va rivojlantirish mumkin. Shu bilan birga, bunday kadrlarni tayyorlash tizimining taraqqiyoti mamlakatimizda inklyuziv ta'lim sohasidagi qonunchilik va normativ bazaning takomillashuvi bilan chambarchas bog'liqdir. O'quv va malaka oshirish dasturlari pedagoglarni yangi avlod ta'lim talablariga moslashtirishga xizmat qiladi hamda jamiyatdagi har bir bolaning teng va sifatli ta'lim olishiga imkon yaratadi. Shu sababli pedagogik kadrlarni tayyorlash va doimiy malaka oshirish tizimini rivojlantirish inklyuziv ta'limning barqaror rivojlanishining ajralmas qismi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Rahmonova, M. (2023). "Inklyuziv ta'limda pedagog kadrlar malakasini oshirishga oid zamonaviy yondashuvlar". Ta'lim Sifati, 10(2), 56-68.
2. Juraev, A. (2023). "Maktablarda inklyuziv ta'lim tashkil etishda pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi". O'zbek Pedagogika Jurnal, 15(3), 42-54.
3. Karimova, D. (2024). "Inklyuziv ta'limda kadrlar tayyorlash va qayta tayyorlash tizimini takomillashtirish". Ta'lim Trendi, 6(1), 33-44.
4. Tursunov, E. (2022). "Nogiron bolalar uchun inklyuziv ta'limda malakali pedagog kadrlar tayyorlash muammolari". Ta'lim va Jamiyat, 8(4), 25-37.
5. Islomova, N. (2023). "Inklyuziv ta'limni amalga oshirishda pedagoglarning malakasini oshirishning metodologik asoslari". Ilmiy Ta'lim, 11(1), 19-30.
6. Qo'ldoshev, S. (2024). "Inklyuziv ta'limda kadrlar tayyorlash bo'yicha yangi dasturlar va ularning samaradorligi". Innovatsion Ta'lim, 7(2), 60-72.
7. Xudoyberdiyev, M. (2023). "Inklyuziv ta'lim sohasida pedagog kadrlarning malakasini oshirishga davlat siyosati ta'siri". Siyosat va Ta'lim, 9(3), 50-63.
8. Rahimova, G. (2024). "Inklyuziv ta'lim uchun malakali kadrlar tayyorlashda xalqaro tajribani o'rganish va tatbiq etish". Ta'lim Nurlari, 12(1), 27-38.